

E-knjižnica v času učenja na daljavo

E-library During Distance Learning

Mag. Mirjam Francetič

Izvilleček

Prispevek prinaša opis nalog šolske knjižnice na Osnovni šoli Pivka v času pouka na daljavo in poudarja vlogo integriranja knjižničarske dejavnosti v učni proces. Prikazani so načini dela, ki so bili v pomoč učiteljem in učencem, da so prišli do želenih informacij, potrebnih za učenje. Predstavljeni so praktični primeri: spletna stran šolske knjižnice, e-knjižnica za učitelje, predstavitev knjižničnih vsebin v aplikaciji Sway ter videokonferenčna srečanja v aplikaciji Zoom. Ugotovljeno je bilo, da so bili pristopi dejavnosti šolske knjižnice pri učencih in učiteljih dobro sprejeti ter so uspešno prispevali k širitvi poučevanja in učenja v učnem procesu.

Ključne besede:

učenje na daljavo, spletne šolske knjižnice, e-knjižnice za učitelje, osnovne šole, Osnovna šola Pivka

Keywords:

distance learning, online school libraries, e-library for teachers, primary schools, primary school Pivka

UDK 027.8:37.018.43

Abstract

The article provides a description of the tasks in the school library at Primary School Pivka during distance learning and highlights the role of integrating librarian activity in the learning process. It shows the ways in which teachers and pupils have been able to get the information they need to learn. Practical examples are presented: school library website, teacher e-library, presentations of library content in Sway, and videoconferencing meetings in Zoom. It was established that the approaches of the school library activities were well received by students and teachers, and had successfully contributed to the expansion of teaching and learning in the learning process.

Knjižničarji smo se morali čez noč organizirati in svojo knjižnično dejavnost prenesti na splet.

1 UVOD

Pandemija covida-19 je globoko zarezala tudi v delo šolskih knjižnic. Knjižničarji smo se morali čez noč organizirati in svojo knjižnično dejavnost prenesti na splet. Takšen hiter in nujen poseg v izobraževalni sistem predstavlja neizbežne spremembe in njihove posledice (Trančar, 2021). Ustvarila sem e-knjižnico. Predstavljala mi je učinkovit način komunikacije, ki je bil nujno potreben tako za učitelje kot učence, saj so tako pridobili informacije in podatke, ki so jih potrebovali pri poučevanju in učenju na daljavo. E-učenje je bilo velik izziv za učence, ki so se začeli učiti prek informacijsko-komunikacijske tehnologije, pri tem pa potrebovali knjige in informacije za svoje učno delo. Da se učenec uspešno uči na daljavo, mora razviti »sposobnost branja in razumevanja informacij v oblikah slik, videa in tiska ter razviti bralne strategije, kar je ključni kazalnik učenčeve uspešnosti v šoli, saj presega dekodiranje in sega do interpretacije novih spoznanj« (Standardi za učenca 21. stoletja, 2011).

V nadaljevanju predstavljam načine dela šolske knjižnice Osnovne šole Pivka v času učenja na daljavo, ki so bili v pomoč učiteljem in učencem pri poučevanju in učenju, hkrati pa tudi za zabavo in pristočno branje.

2 SPLETNA STRAN KNJIŽNICE OSNOVNE ŠOLE PIVKA

Ko smo marca 2020, v prvem valu epidemije bolezni covid-19, začeli z učenjem na daljavo, sem si kot prvo nalogo postavila posodobitev spletne strani knjižnice, s katero bi uporabnike lažje in hitreje obveščala o aktualnih dogodkih in jim nudila informacije. Verjela sem, da bo obogatila učenje na daljavo in učence motivirala pri učnem delu.

Pri učenju na daljavo so ključnega pomena spretnosti branja (Zabukovec, 2012). Prav tako izstopa kot osnovna metoda komunikacije spretnost poslušanja. Načrtovanje učenja v e-okolju »omogoča učencem bolj prožno načrtovanje učenja, medsebojna komunikacija sloni na besednih in nebesednih sporočilih« (Clarke, 2004), zato sem pri prenovi spletne strani omogočila uporabo različnih medijev,

ki ponazarjajo vidik komunikacije. Prenovila sem določene vsebine spletne knjižnice in jih nadomestila s Knjižnico na daljavo. V prvi vrsti sem želela spodbujati k temu, da učenci ne bi pozabili na branje in lepo pisano besedo, pri tem pa sem upoštevala učne načrte, medpredmetno povezovanje, izvajanje informacijskega opismenjevanja ter določenih dejavnosti knjižnice, povezanih z branjem. Učencem sem posredovala možnost, da v svoje učenje vključijo slike, zvočno gradivo, videoposnetke, spletne povezave in prakticirajo izbiranje le-teh.

Glede na naloge in storitve, ki jih naša knjižnica nudi ter glede na dejavnosti, ki jih izvajam, sem opredelila glavna področja:

- Urnik
- Novice
- Knjižnični red
- Knjižnično informacijsko znanje
- Knjižnica na daljavo
- Projekti
- Bralna značka
- Učbeniški sklad

Septembra, pred začetkom drugega vala pandemije, sem s posameznimi razredi izvedla knjižnično informacijsko znanje. Učencem sem predstavila spletno stran knjižnice ter jih opozorila na povezavo COBISS kot pomoč pri iskanju gradiva. S pomočjo vaj na delovnem listu smo poiskali gradivo. Stran Knjižnica na daljavo je ponujala še različne povezave do e-knjig na spletu, Wikivirja, do možnosti izposoje knjig prek Biblosa. Za učitelje je bil dodan seznam gradiv za pouk, domače delo, seminarske naloge, raziskovanje, učencem pa nabor povezav s pravljičami, otroškimi in mladinskimi revijami ter gledališkimi predstavami in filmi. Pripeti so bili tudi Unescova digitalna knjižnica in Portal Pressreader ter učne in bralne vsebine, posredovane učencem v aplikaciji Sway.

Odzivi obiskovalcev spletne strani so bili pozitivni, zato sem se odločila, da svoje delo nadgradim. Informacije, ki so jih učenci pridobili na daljavo, niso zadoščale, zato je bilo nujno, da sem z učenci in učitelji vzpostavila načine učenja samostojnega iskanja podatkov, pridobivanja informacij ter znanja. Za te vsebine

Pomembno vlogo na strani sta imela tudi urnik in protokol izposoje ter vračanja knjižnega gradiva, saj so bili učenci tako sprotno obveščeni o poteku dela šolske knjižnice.

sem na spletni strani ponudila program KIZ, s katerim smo prek daljave razvijali ključne kompetence na treh ključnih področjih, to je branje, informacijska pismenost in učenje.

Pomembno vlogo na strani sta imela tudi urnik in protokol izposoje ter vračanja knjižnega gradiva, saj so bili učenci tako sprotno obveščeni o poteku dela šolske knjižnice.

Slika 1: Spletna knjižnica Osnovne šole Pivka

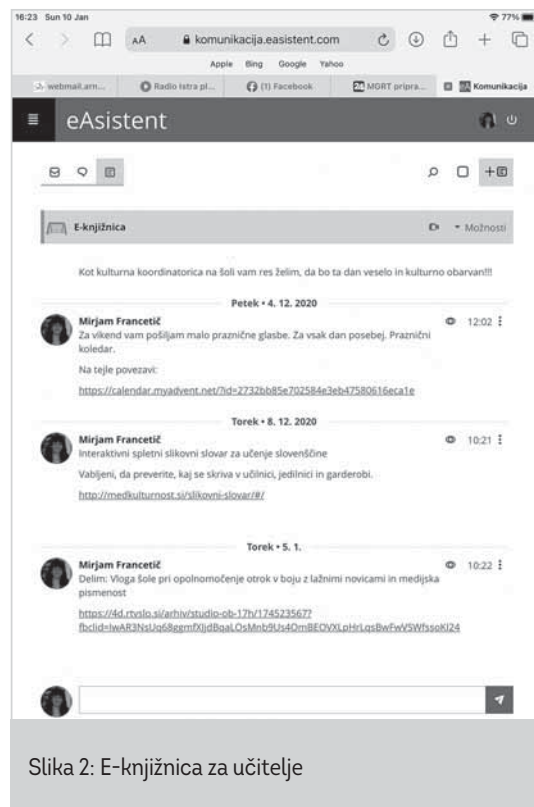
3 E-KNJIŽNICA ZA UČITELJE

Šolske knjižnice so nujno potrebne pri razvoju učnih spretnosti (Standardi za učenca 21. stoletja, 2011), zato knjižničarji sodelujemo pri zagotavljanju poučevanja in praktične uporabe znanj pri učnem delu. Sodelovanje z drugimi pomeni razširitev in poglobljanje učnega procesa.

V eAsistentu smo tako strokovni delavci vzpostavili poti, prek katerih smo komunicirali medsebojno ter z učenci. Za učitelje sem ustvarila oglasno desko E-knjižnica za učitelje, prek katere sem jih obveščala o novostih na različnih področjih. Učitelji menijo, da »uporaba knjižničnega gradiva poveča učinkovitost pouka, učenci so bolj motivirani za branje in aktivno sodelujejo« (Medved, 2020), zato sem posebno pozornost posvečala samostojnemu

učenju učencev kot bistvenemu delu učenja na daljavo. To pa pomeni, da se morajo učenci učiti iz ustreznih virov literature, da razvijejo veščine/kompetence informacijske pismenosti, ki so v pomoč pri problemskem in projektnem učenju ter timske delu.

V E-knjižnici so učitelji pridobili informacije o spletnem dostopu vsebin v digitalni obliki, povezave do portala virtualnih knjig, časopisov in informacij slovenskih splošnih knjižnic, sezname dokumentarnih izobraževalnih mladinskih filmov, povezave do knjig v angleškem jeziku, obvestila o dnevih, posvečenih branju, in knjigah, zbirniku pravljic, slovenskih ljudskih pripovedk na spletu, brezplačnih ogledih virtualnih muzejev doma in po svetu, povezav pesnikov in pisateljev na družbenih omrežjih, svetovnih digitalnih knjižnic, gledališč ter koncertov. Zelo dobrodošle so bile tudi povezave, ki so bile v pomoč pri pouku učencev s posebnimi potrebami, kot so logopedske pravljice, zgodbe z vajami motorike govoril. Pomembne so bile tudi vsebine o ozaveščanju učencev, in sicer ekološke in zdravstvene vsebine ter vsebine o medkulturnosti in vlogi šole pri opolnomočenje otrok v boju z lažnimi novicami.

Slika 2: E-knjižnica za učitelje

Količine informacij, ki so bile dostopne učencem, so zahtevale spretnost izbire in ustreznega vrednotenja.

Količine informacij, ki so bile dostopne učencem, so zahtevale spretnost izbire in ustreznega vrednotenja. Tega so se učiteljice lotile na primeren in učinkovit način. Izbrale so povratne informacije ter z njimi organizirale kulturne in naravoslovne dni za učence.

4 E-KNJIŽNICA ZA UČENCE S POMOČJO PREDSTAVITVE V APLIKACIJI SWAY

V sredini prvega obdobja poučevanja na daljavo in nato tudi ob jesenskem zaprtju šol sem učencem začela pripravljati bralne vsebine v aplikaciji Sway, ki sem jim jih posredovala na šolski spletni strani v razdelku Pouk na daljavo. Sledile so si tedensko v povezavi z obeleženjem posameznih dni ali tematiko, kar je bilo v tistem tednu pomembno. Učencem sem posredovala povezave, s katerimi so si krajšali čas, brali, se učili in raziskovali. Wikivir, Biblos in Audiobook so bile prve tri povezave, ki sem jim jih priporočila. Glede na starost učencev sem pripravila naloge, s pomočjo katerih naj bi se učenci naučili uporabljati omenjene spletne strani.

Pri ustvarjanju vsebin v aplikaciji Sway sem sodelovala s knjižničarko na Osnovni šoli

Ljubečna. Strinjali sva se, da morava učencem ponuditi kar najbolj pestre predstavitve. Tako sva skušali v novonastalih razmerah knjižno gradivo nadomestiti z zvočnimi knjigami, pravljicami, ki jih pripovedujejo dramski igralci, strokovnimi revijami, pa tudi z dokumentarni in drugimi filmi.

Učence sva povabili tudi k branju klasičnih knjig, tistih na papirju, ter revij in časopisov ter jih kasneje vabili, da si knjige izposodijo v šolski knjižnici. Obeleženihi je bilo veliko svetovnih dni, med njimi so izstopali dnevi, povezani z branjem, denimo 2. april mednarodni dan mladinske knjige, 23. april, svetovni dan knjige. Tega dne sem učence tudi opozorila na Noč branja. Jeseni, ko se je šolska knjižnica ponovno preselila na splet, sem v aplikacijo Sway vključila najrazličnejše jesenske in zimske teme ter jih povezala z branjem in knjižnico.

Da so bili učenci dobro motivirani tudi za branje in bralne dejavnosti v e-knjižnici, sem zasledila ob spremljavi števila ogledov mojih predstavitev. Bila sem vesela, da sem z njimi pri učencih vzbudila pozornost in potrebo po pridobivanju novih znanj.

5 VIDEOKONFERENČNA SREČANJA Z APLIKACIJO ZOOM

Pri načrtovanju bralnih dejavnosti na daljavo sem se želela prilagoditi položaju, tako da bo knjižnično delo v veselje in podporo in ne v dodatno breme. V izrednih razmerah se je prijetno družiti in si izmenjati informacije v živo, zato sem pri svojem delu na daljavo uporabila sodobno orodje za video, spletne konference in webinarje Zoom. To omogoča, **da se lahko večje število ljudi, ki so vsak na svoji lokaciji, na svojem računalniku, tabličnem računalniku ali telefonu sreča v živo ob istem času.** Zoom sem uporabila za pripovedovanje knjig za bralno značko ter izvajanje medgeneracijskega branja.

Na začetku učenja na daljavo, marca, sem razmišljala, kako bi izpeljala pogovore za bralno značko. Najboljša rešitev mi je bila videti in slišati se v živo. Učencem sem predlagala aplikacijo Zoom in so se strinjali.

Slika 3: E-knjižnica za učence

Pogovori o prebrani knjigi so običajno zelo pestri, nemalokrat na koncu nastanejo zanimive življenske zgodbe posameznika.

Dobivali smo se tedensko, na isti dan ob isti uri. Bili so veseli in število prebranih knjig je naraslo. Imela sem občutek, da se oglašajo še več kot po navadi v živo v šolski knjižnici, saj so si tako prilagodili čas.

V skupini medgeneracijskega branja sodelujejo učenci z učiteljicami in članicami upokoje-niškega društva iz Pivke. Ker se nismo mogli srečati v živo, smo se uskladili glede termina srečanja in se dobili na Zoomu. Pogovori o prebrani knjigi so običajno zelo pestri, nemalokrat na koncu nastanejo zanimive življenske zgodbe posameznika. Za popestritev in obnovo vsebin smo reševali tudi kviz Kahoot. Zelo zanimivo je bilo, da so se na videokonferenco na Zoomu priklopili tudi upokojenke in upoko-jenci. Sprva smo jim morali pomagati pri nastavitvah, vendar jim je vedno uspelo, srečali smo se in pogovori so stekli.

6 SKLEP

Nedvournno je, da ima branje v času, ko učenci ne sedijo v šolskih klopeh, velik pomen. V prispevku opisani načini posredovanja informacij omogočajo privlačne dejavnosti in pridobivanje bralnih izkušenj. Drugačni načini reševanja novega položaja v delu šolske knjižnice so pokazali, da se je vloženo delo obrestovalo. Ne nazadnje ni upadlo število učencev bralcev bralne značke. Učitelji so poiskali nove poti, nove cilje ter nove pristope, kako knjigo približati učencem, da so jo uporabili v učnem procesu. To je bila tudi priložnost za izmenjavo pogledov in izkušenj sprejemanja, interpretacije in uporabe knjižnične dejavnosti kot vrste dela z učenci. Bistvo pa je, da smo z delom na daljavo postali vsi zrelejši (Radovčič, 2021) in bogatejši v znanju. Veliko novih metod bomo obdržali tudi v prihodnosti in jih z vsakim šolskim letom izbojšali ter jih tako naredili še bolj privlačne za naše bralce. ●

Viri in literatura

- Clarke, A. (2004). E-learning skills. New York: Palgrave Macmillan.
- Francetič, M. (2020). E-knjižnica, 23.–27. 11. 2020. Pridobljeno 15. 1. 2021 s spletne strani <https://sway.office.com/Se4EcRBrhU9yuqu9?ref=Link>.
- Francetič, M. (2020). E-knjižnica, 14.–18. 12. 2020. Pridobljeno 15. 1. 2021 s spletne strani <https://sway.office.com/wXoROX7rxQUmfHN6?ref=Link>.
- Francetič, M. (2020). E-knjižnica, 11.–15. 1. 2021. Pridobljeno 15. 1. 2021 s spletne strani <https://sway.office.com/SffNZTaXruWC02IQ?ref=Link>.
- Medved, T. (2020). Sodelovanje šolskega knjižničarja z učitelji na osnovni šoli. Šolska knjižnica, 29 (2-3), str. 3–11.
- Miklič, M. (2012). Vzorčna spletna knjižnica za informacijsko opismenjevanje, izbirni predmet v osnovni šoli. Šolska knjižnica, 22 (3-4), str. 196–204.
- Radovčič, A. (2021). Učenje matematike na daljavo. Didakta, 211 (1-2), str. 9–11.
- Standardi za učenca 21. stoletja. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2011.
- Trančar, V. (2021). Pouk na daljavo: nuja, izziv ali naša prihodnost?. Didakta, 211 (1-2), str. 4–8.
- Zabukovec, V. (2012). E-učenje, značilnosti in izhodišča za uporabo v knjižnici. Šolska knjižnica, 22 (1), str. 4–11.

MAG. MIRJAM FRANCETIČ, univ. dipl. bibliotekarka in prof. zgodovine, zaposlena kot knjižničarka na Osnovni šoli Pivka
Naslov: Osnovna šola Pivka, Prečna 3, 6257 Pivka
E-naslov: mirjam.francetic@os-pivka.si